

SLOVENSKE NOVINE.

Odgovorni Vrednik: Profesor Valentin Konšek.

Slovenske novine pridejo vsaki četrtek na svetlo: cena za četrťinko leta 50 kr.; po pošti 1 gol. sr.
Za plačilo se tudi oznanila razglasijo.

Tečaj II. V Celji 19. maliga Serpana 1849. List 29.

Življenje.

Vir se hladni

'z zemlje snuje,

In navadni

Pot potuje;

Dete iz naročja se očeta

Sterga, pa še sveta ne pozna.

Ki, če ravno rož ce mu obeta,

Ternje vendar zadnjič le podá.

Dalje lije

Se v planini,

Lepo vije

Po dolini;

Željno mladitč po veselji grabi,

Srečo oprostít želi napák,

Kar očesu le dopade, vabi,

Krasne si gradove zida v zrak.

Hojo pravo

Vir zasuje,

Ko z naravo

Se bojuje;

Sladka sanja zapusti mladenča,

Lastna skušnja če mu um modri,

De življenje sreča britko venča,

Samostalnost ga še le uči.

Vir izteka

Se in mine,

Zadnjič reka

Z njim odrine;

Ura ti ločitve je odbila,

So ti mar želje spolnile se?

Zdaj še le te zemlja bo platila, —

Mir ti dala, ki nar boljši je.

(Védež.)

A. Likar

Celje.

Imeli smo v Celji ene dni veliko lepih, kakor hrasti zrastenih grenadirjov, kateri so večdel sami Slovenci. Leti grenadirski bataljon ima 6 kompanij; dve so od Krajskega, dve od Koroškega,

in dve od Primorskega regimenta. Primorci govorijo tako gladko slovenski jezik, de je veselje jih poslušati; pa vidi se pri njih de tudi radi laško govorijo, če jim ravno ne gre gladko; pa zato, ker menda laški jezik za imenitnejšiga imajo pred slovenskim, kakor tudi naši vojaki radi nemškega za imenitnejšiga imajo ino kolkor se da, tajistiga rabijo in lomijo. — Govorilo se je, de, ker jim je bilo odpovedano na Ptujiti, kamor so bili od začetka v Terstu komandirani, bodo v Celi na svitliga cesarja Franca Jožefa čakali, kteri bi imel skoz spodno Štajersko, in Hervaško k banovi armadi se podati; pa tega ni verjeti, ino bi tudi dobro ne bilo, zakaj kako lahko bi se znalo našimu mladimu vitezkimu cesarju kaj pergoditi! Kolka nesreča, ko bi v roke sovražnika prišel! — Bog ga vari vsega hudiga!

Kakor se vidi ino sliši, bo vendar mesca Septembra želesnica do Ljublane že povožena; zakaj povsod delajo urno in hitro, kolkor zamorejo, ino vlada je razpisala, de bodo 1. Septembra v Laškim tergu, ino na zidanim mostu pošte že postavlene. V Laškim tergu bo samo pismobira (Briefsammlung); na zidanim mostu pa bode oskerbnik pošte moral tudi pošne konje imeti. Pošta pojde na južne kraje po krajski strani skoz Kerško, Kostajnovco i. t. d. Tako bode prihodnič po Slovenskim vse lepše in za kupčijo pripravnejše, ker bo na nekih krajih hlapon potajoče urno kakor blisk od kraja do kraja prepeljal, — po drugih straneh jih bo pa poštni rog spremlal tje, kamor hočejo se podati ino svoje reči opraviti. Prav živo gibanje se bo začelo v naših krajih, de bi le tudi se Slovenci v to gibanje hteli vplesti, drugače bodo zopet sami ptujti vse zasluske na se potegnili, ino revni domači Slovenci kakor dozday večdel jim za herbtam stopali.

J.

Oglas

Jugoslavjanske Krestomatije.

Po pravilu ravnopravnosti bodo se slavjanski učenci na višjih učilnicah t. j. u latinških šolah in na vseučiliščah tudi učili ma-

terniga jezika in narodne književnosti ali literature. To pak je kako za učitelja tako tudi za učence močno težko, ako nije knjige, u kateroj bi se najšlo iz večega števila pisateljev mar nekaj maliga, t. j. ako nije krestomatije.

Leta misel me je napeljala že pretekli-ga Novembra, da se lotim jaz letiga dela. Razni zadržki so me motili, tudi neimamo dozdej ni ene same knjige, katera bi mi le trohico pot kazala; po takim mi je komaj zdaj mogoče, en glaven del dokončati.

Ime lete krestomatije bo „**Cvetje ju-goslavjansko s dodanimi cveti dru-gih vertov slavjanskih**“. Ime samo že kaže, kar bo zadržek lete knjige. Zapo-pasti ima celo jugoslavjansko literaturo, te-daj bo imela spise jugoslavjanskih pisateljev iz vsih krajev; letim je dodjano ko prime-ri ali zgledi jezika nekaj spisov iz ostalih slavjanskih narečjah. Pri tem sem gledal, ko-liko mi je bilo mogoče na najimenitnejše de-la, in na spise, od katerih bi se najšel mo-rebiti jugoslavjanski prevod slovenski ali pak ilirski. — Se vé, de bodo spisi vsakiga narečja skup vredjeni tako, da bodo vsi ilir-ski ene verste skup, vsi slovenski skup, itd. Vsaka književnost se razdeli v pesništvo in prozu. Najprije namenil sem spise pesničke in prozaičke u eno knjigo zjediniti; ali mi je po takem preveč narasla; tedaj sem se lotil najprije pesničkiga dela. Prozaički del je tudi že malo da ni clo gotov, in bo raz-glašen kmalo za pesničkim, in na zadnje mislim, ako bo mi mogoče čez obadva dela besednik ali rečnik bolj neznanih besed zložiti.

Pesnički del bo imel spise iz dva in šestdesetih jugoslavjanskih podpisanih, in ne-katerih posebno slovenskih nepodpisanih pi-sateljev; razun tiga nekaj maliga iz Der-žavina, Puškina, Kozlova; Kollára, Čela-kovskiga, in Jablonskiga; iz Šimunoviča, Mickieviča itd.; iz „Rukopisa Kraljodvor-skiga“ in iz „Igora“. Poleg tiga sem vzel razun mnogih jugoslavjanskih tudi nekatere narodne pesme iz koliko mogoče vsih osta-lih slavjanskih narečjah; in vse lete večidel u domačem njihovem pravopisu.

Leti del razredil sem u četiri dele: I. u pevateľni ali liriki; II. u pripovetlajoči ili epiki; III. u dramatički del; IV. u smes. Vsakimu delu bo od kraja pridjana kratka teorija o njemu. Koliko pol (Bogen) bo imela cela krestomatija pesnička, ne premorem pre-glednuti; kó bo tiskan prvi zvezik (Heft), bom bolj lahko to presodil; ko se mi zdi, bo imela okol 25 do 40 pol; in trudil se bom, de ne bo širja.

Prvi zvezik, ki bo najprije razposlan, in ki mu je pridjano slovenski in ilirski kratko *krasoslovje* ali *estetika*, bo zapopadel celi liriki razdel.

Plačevalo se bo za vsak zvezik, ko bo razposlan; cena za vsakih pet pol je 15 krajcarjev srebra.

Zalostno stanje našega knjižestva me prisili, to delo na *predbroj* ali *podpise* na svetlo dati; po namenu in osnovi letiga dela

bi močno rad bil, da bi si ga u vsakim malo imenitnejšim mestu vsak lahko priskerbél; alj u mnogih mestah nevem nikakiga go-spoda za to.

Podpise bodo tedaj jemali:

U *Gradcu*: g. Muršec, in slovensko društvo, u *Marburgu*: g. prof. Matjašič.

na *Ptuju*: g. Terstenjak Davorin,

u *Celovcu*: g. prof. Javornik, in slovensko društvo.

u *Celju*: g. prof. Konšeg,

u *Ljubljani*: g. Cigale, in slovensko društvo,

u *Gorici*: g. prof. Premru, in slovensko društvo,

u *Terstu*: zložitelj sam in slavjansko društvo.

u *Beču*: g. Vuk Stefanović Kar., i kujigot, Wenedikt.

u *Varaždiuu*: Narodna čitaonica,

u *Zagrebu*: g. prof. Babukić in ilir. nar. čitaonica,

u *Karlovcu*: nar. čitaonica,

u *Vinkovcih*: g. prof. Vanjiček,

u *Djakovaru*: g. Topalović.

u *Reki*: g. Kurelac,

u *Zadru*: g. prof. Kuzmanič, in slavjanska lipa,

u *Kotaru*: g. Čučak.

u *Dubrovniku*: g. prof. Orsat Počič.

u *Pazinu*: (Pisino): g. prof. Rikoli.

Zdaj pa še prosim vse tukaj in poseb-no lično mi nepoznane gospode, naj mi ne zamerijo, de nje tako nadlegujem; in zad-njič prosim, da mi naj podpise kak naj hi-trej pošlejo, da se po tim zavoljo števila natisov ravnati premorem; in ker bi močno rad prvi zvezik mesca Listopada razposlal.

U Terstu 10. Julija 1849.

IVAN MACUN,

začasni učitelj lat. šol in slovenskiga jezika.

Kakošen je naš cesar.

(Pr. Slov.)

* Večkrat smo že posamesnih lastnost, našiga mladiga cesarja v tem časopisu opom-nili. V vesvoljnih Augšburških novinah smo brali te dni popis cesarja od nekiga dopi-sovavca imenovanih novin, ki je priložnost imel, cesarja v ogerski vojski viditi. Po nje-govih besedah zvemo, de ga je pervikrat vidil in zavoljo tega se more posneti, de so njegove besede resnične, iz nikakorsne stra-sti ne izvirajoče. Poslušajmo, kako ga po-piše:

„Cesar Frančišek Jožef je bolj sred-nje velikosti, ravne rasti in čverst. Vidi se pa, de je še mladeneč. Njegovo obličje razodeva toliko umnost, kolikor odkritoserč-nosti iz njega sije. Kadar svoje usta k smeh-ljanju odpre, kar se mu prav dobro podá, se vidi, de mu je natura, kakor sicer Du-najčanam, posebno Dunajčankam lepe zobe podelila. — Za blagor svojih vojakov kaže veliko skerbunst, in več kakor eno djanje priča v njegovim kratkim vladarstvu, de njih zlužbe ceniti ume.

Nečesar moram med drugimi opomniti, kar imam še dobro v pameti. Ko so bili ta-bori pred Rabam od cesarskih vzeti, prine-seje memo cesarja nekiga vojaka, kterimu ste bile obe nogi razdrobljene. Od tistihmal

je bil cesar tako ginjen, de se je na stran obrnil in si solze obrisal. Mož, kateri mi je to povedal, star sivobrad oficir, je imel tudi mokre oči. — Ali je čudo, de je armada za svojiga cesarja tako vneta? De je pa vneta, se vidi iz govorjenj oficirjev in vojakov in nesmerniga veselja in vriskanja, s katerim cesarja povsod sprejmejo, kjerkoli se pokaže“.

* Njih Veličastvo, naš premilostivi cesar Francišek Jožef so se 5. t. m. z boriša nazaj na Dunaj vernili. — Njih strežeti so šest funtov težko topno kroglo sabo na Dunaj prinesli, ktera je ravno med Nj. Veličastvam in nadvojvodam Ferdinandam, cesarjevim bratom, na tla padla. V spominj velike nevarnosti jo bodo hranili, ktero je vsigamogočni Bog od glave tako blagiga življenja odvernil, ktero nej še mnogo, mnogo let v blagor vsih narodov edine, mogočne Avstrie vhrani.

Nova nadloga!

* Puntji in vojske z vsimi njihnimi nasledki, in kolera, so nesrečne stiske vlašskiga in letašnjiga leta, s kterimi je božja modrost razne dežele obiskala. K vsim tem se še nova približuje, namreč kobilice. V več krajih Hrovaškiga, Slavonskiga in Oggerskiga so se že pokazale in iz Lvovskih novin zvmemo, de so tudi Galicijo že obiskale, posebno pa Kolomejsko in Čortkovsko kresijo.

Bere se v svetim pismu in znano je vsakimu, kako strašni so ti merčesi kamor pridejo. V naših deželah jih že dolgo ni bilo, desiravno smo vlašsko leto slišali, de so do Kerškiga in na zdoljnje Štajarsko tudi nekatere iz Hrovaškiga zašle. V prejšnih časih so pa tudi naše dežele večkrat obiskale in v zgodovšini se bere, de je v letu 872 velik vlak kobilic v Štajarsko, Koroško in Krajsko deželo priletel, ki so vso zelenjad na polju in v vertih do korenine pozobale. Valvazor piše, de je velik vihar njihnemu potovanju konec naredil, ki jih je v reke pomedel. Pa tudi še po smerti — piše Valvazor dalje — so smert rodile. Zakaj kakor so v svojim življenju zelenjad morile, tako so tudi mertve ljudem in živalim smert vzrokovale, ker so jih vode zopet na suho pometale, kjer so na kupih guile in zrak okužile, de so marsiktere kužne bolezni in v nekterih krajih še celo kugo prinesle.

V Fuldenskih letopisih so tako le popisane: Imele so po štiri perute in po šest nog, široke gobce in po dva zobá, bolj terda kot kamen in kost, s kterima so narmehkejši in narterši skorjo dreves razglodati mogle. Dolge in debelé so bile, kakor pale možá, in toliko jih je bilo, de so v eni uri v dnevu pri mestu Majncu toliko polja požele, kolikor ga sto ljudi v enim dnevu obdela. Kadar so se pa te žnice vzdignile, so eno celo miljo hoda solnce tako zakrile, de ga ni bilo mogoče viditi. —

Lvovske novine pišejo, kako se zalega tega merčesa, dokler ne more leteti, nar bolj gotovo vkončá. Koj ko se merčesje na kako stran premikati začne, se dva grabna škopljeta s navpičnimi stenami in z nametam zemlje tisti strani nasproti, na kateri so merčesi. Na dnu grabna je treba živiga apna nasuti in zalega, ko do grabna pride, se z lopatami vanj pomeče. Ostank merčesov, ki prvimu napotku odide, stori v drugim grabnu svoj konec. — To je edini pomoček zoper ta merčes. (Pr. Slov.)

Ogerska vojska.

Kar smo bili v zadnemu listu naših Novin povedali, da se bode zgodilo, to se je tud resnično dogodilo.

Nar več Ogersko mesto Buda - Pest je v cesarskih rokah. Budo, ktera na desnim bregu Donave leži so naši cesarski vojsaki posedli; v Pest, ktero je na levim bregu te reke, so pa Rusu primarsirali. To mesto je skero pušavi podobno, ker je mnogo ljudi iz njega že tedaj pobegnilo, ko je Košut mesto zapustil bil; drugi so poznej zbežali, ko so slišali, da se Rusi bližajo. Zelezni most med Budo in Pestam je raztergan, torej se ljudi v čolnih sam ter tje vozijo; pa kakor se sliši se bode most kmalo popravit, tako da se bode lahko po njemu vozilo.

Okolj terdjave komorn je naša in Ruska armada sovražnika popolnoma oklenila, tako da nikamur ne more.

Večkrat so sovražniki skusili našo armado predreti, pa vselej so morali s kervavimi glavami nazaj bežati. Od dne do dne naši sovražnika tesnejše vkup stiskajo; že mu živeža za ljudi in konje pomenkuje, in ni ga dne, da bi ne bila kaka majhna bitva, in sovražnik je vedno na zgubi.

Sovražna posadka v terdjavi Komorn scer iz nar večih topov brez prenehanja na naše strela pa brez da bi našim kako kvaro storila, ker so dalječ proč od terdjave.

Nemška dežela.

Na Nemškim bo kmalo popolnoma mir. Puntarji, ki so bili povsodi premagani, so se na zadne v terdjavo Rastatt vergli, in se branijo, koljkor se morejo. Terdjava je pa že od Pruskih in drugih Nemških vojsakov okolj in okolj obsedena, in ne bo dolgo terpelo, da bo premagana; že po reki Rini 70 velikih topov peljajo, z kterimi bodo Prusi v terdjavo tako dolgo strelali, da se bode vdala.

Laška dežela.

Mailand 13. Julja. Dans se je 12 tistih razbojnikov obesilo, kateri so bili tačas, ko je bil Radecky nad Piemonteze šel, in nje premagal, v Brescii punt vzdignili in naše bolne vojsake po špitalih pomorili.

V Rimu Francozi gospodarijo; puntarji so se razkropili in poskrili.

Nro. 3135 | praes.

R a z g l a s

ces. kralj. Štajarskega deželnega predsestva.

Zastran vundaranja denarnih listov po 6 in 10 krajcarjev v srebru.

Denarno opravništvo si je na vso moč prizadevalo, da bi se potrebi v menjitvi na drobno zadosti storilo skoz to, da je brez prenehanja kovati pustilo sreberni in kotlovi drobiš. Pa kakor dosadašnja skušnja uči, vendar le drobiša pomenkuje, večdel zavolj nezavupa, kter se je po hudovoljnosti razširil. To reč ne samo dobičkarija, ampak tud prekucijska stranka, ktera v svoji hudobnosti nikdar ne praznuje, v svoj prid obračuje; torej je pa tud drobiš, kakor veliko se ga je vun dalo, v ravno tisti dobi zgnil, ko je v menjitvo prišel.

Da bi se odvernili nepaki, kteri iz tega pomenka za menjitev na drobno izvirajo, so Njih Veličanstvo po nar vikšemu vkažu od 20. rožnika t. l. dovoliti blagovilili, da se denarni listi vundajo pod sledecimi določbami.

Pervič: Denarni listi se bodo glasili na šest in deset krajcarjev srebra, in se bodo v svojem polnemu napisanemu znesku pri vsih plačilih pod enim goldinarjam v vsih cesarskih denarnicah (kasah) kakor sreberni drobiš jemali.

Drugič: Vesolni znesek tih denarnih listov ne sme čres pet milijonov goldinarjev znesti.

Tretjič: Razdajali se bodo po verstah, kterih bo vsaka z čerko zaznamnana. Po preteku treh mescov, to je po preteku mesca kimoveca (Septembra) 1849 se bodo ti denarni listi za sreberni denar nazaj jemati začeli. Javna vadla bo določila, v kteri redi in v kterih dobah se bodo posamesne verste nazaj jemale.

Četertič: Denarni listi se ne bodo od cesarskih kas na ravno vmed privatne (ljudstvo) razdali, ampak razdali se bodo za enaki znesek v banknotih na krajne vrade glavnega in stolnega mesta, deželskih glavnih mest in sploh na vrade tistih večih krajev, kjer se vidi da se ti denarni listi posebno potrebujejo.

Doba, v kteri se bodo taki denarni listi tud v posamesnih krajih dobiti zamogli, se mora tam posebno razznaniti.

Petič: Kdor te denarne liste popači alj ponaredi, zapade pod ravno tisto kazen, ktera je za popačenje in ponarejanje javnih zavupnih listov, kteri kakor srebro veljajo, določena.

Šestič: Razdajanje tih denarnih listov mora henjati, kakor hitro tega pobotnega sredstva ni več potreba.

To se razznani po vkažu visokega ministerstva od 24. rožnika (Junija) t. l. številu 7111 (F. M.)

V Gradcu 1. Julia 1849.

Ignac vitez od Marquet,

deželni predsedstva oskerbnik.

Nar novje.

16. in 17. tega mesca je bila huda bitva med Madžaram in Rusam. Rusi so sovražnika popolnoma premagali.

V Cejlski fari so vmerli.

Mal. Serpana.

- 3. Boštjan Rebov, delavec za gradam Nro. 40, 42 let star, v koleri.
- 4. Gospa Apolonja Perko, kresiskiga služabnika žena, 35 let stara, v mestu Nro. 69, v koleri.

- 5. Maria Nill, dacerja žena, v gradškemu predmestu Nro. 23, v koleri.
- 5. Martin Pinter, offerce sin, 11 let star, v špitalu, v koleri.
- 5. Maria Nill, uradnika žena, 37 let stara v Gradškemu predmestu Nro. 23, v koleri.
- 8. Katarina Maierhermann, udova, 63 let stara, v mestu Nro. 114, v koleri.
- 10. Liza Janežič, kmetiča žena, 42 let stare v Polulah Nro. 20, v koleri.
- 10. Anton Regul, offerja sin, 3 leta star, za Gradam Nro. 40, v koleri.
- 15. Ana Sahoržik, železnikarja kći, 7 let stara v Pečovniku, v koleri.